

YURUTI

Consulta Previa

SU-123-2018

Corte Constitucional

Accionante: Comunidad Awá La Cabaña

Accionados: Ministerio del Interior – Autoridad Nacional de Licencias Ambientales (ANLA) – Colombia Energy

SU-123-2018

Corte Constitucional

Accionante: Comunidad Awá La Cabaña

Accionados: Ministerio del Interior – Autoridad Nacional de Licencias Ambientales (ANLA) – Colombia Energy

***"Tii ditaro cūjācā
nirīmacārī
wedewōjomocarī ditaro
ña, nipetiraye catire ūsārē
nunirō, nipetirere cuoro:
ūmumena nurō came
wejepeo nirē, diyarí,
ūtābucutarari, waibura
tiere nirā, suore nirē
īñerōcā tié catire cuore".
Juvencio Nastascuas***

¿Dairo tiro Dotiro Dojimocārō ñari?

Dotirere queoro dotirecā padedeatiriguere 21 cūmarī maquērē neōpoco ñerōcā dotire nijomocārē poterimacarā nirīmacārī cūtirore apeyeno padederadara sāñña wedetamuāte maquērē tairora nirīmacārī macārācārē nijomocārō ñaã cūjācā nirēcutiri wāmerīmena nirēcutiatere ñanuātera abiro.

Atie dotire queoro nijomoccārē wedequeno, poterimacārā nirīditarire, toore ñuúrē ñanuorē apeye paje ninemo, nirūpārācā o ãpērā poterimacārā nirīmacārī cūtirore apeyeno padederadara cūjācā ãcōboheriatora abiro.

¿Dairiwāme socoatiyuri?

Atiere abiro waroacu ñerōcā tirigue marīcā nirīditarore paje poterimacārā nirīmacārī nirēwapa tairo wariaro niwū. Cūjācā nirīditarire padedeñerōcā cūjāye catré ñerōcā ditarire posoate niñerōcā. Atie ñaã ñicāwcāme poterimacārā Awácā nirīmacā La Cabaña Wāmecutirimacā tiyorigue.

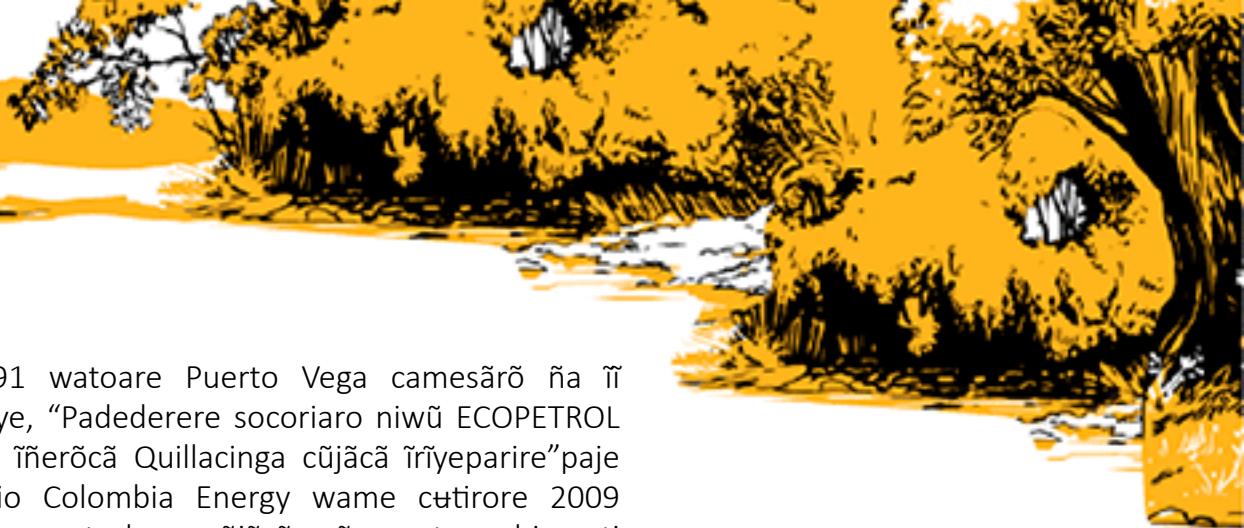
¿Dairo biyurí Awácā nirīmacā La Cabañarē?

Colombia ditarore 49 millones sotoare basoca ñawā ñerōcā 5% ñawā 115 poterimacārā merē ñamasñoriara, tié watoare ñawā Awá, cūjārē tairo wāmeboro “Buribasoca” ūrō ya. Nisocoatiriaditaro Nariño cūtiripanepe putha, macārūcū watoare metāmacārīgā yoarepʉ ña cūjācā nirīmacārī.

Apemacarī Colombiare nirīmacārīcā ñañarō tiyo posarora abiro, ñañarīwāme tiyora posawa Awá basoca: poterimacārā nihera cūjāye macārīpʉre eawa, oté cūjāye niheremena, patu padedere, tiere sīrē piobateremena, tie watoare.

Atiémena pajúre o ãpērā ñicārā apeditaripʉ wabateañerōcā tiro eawu, cūjāwatoare Awá basocare eawu La Cabaña wamecutiri macārārē.

Too 70 cūmari sūgueropʉre Awá basoca cūjācā basocabajuaría ditare cōñmuariara niwā, Putumayo cūjācā pisuri ditaripʉ wara, cūjācā nirīditarore cūjārē sīrugañerōcā. Cabaña wāmecutiri macāpʉ eariara niwā, Puerto Asis macā municipio pʉre topʉ cūjācā niātiditaro quenocumoriara niwā poterimacārā nirīwāme cūjācā padedeatora abiro, paje diyaricā potericutirore, muñboari, ūtābucutarari, yucʉ ñerēcā waibucura cūorere yucʉ nirō catire cūorore.

1988 ñerocā 1991 watoare Puerto Vega camesārō ña ñ masiyorore – Teteye, "Paderederere socoriaro niwū ECOPETROL Quinde," Cohembi ñerocā Quillacinga cūjācā ñiyyepareire" pajé empresari consocio Colombia Energy wame cūtirore 2009 niñerocā wiyyoriarore, petroleore cūjācā neësocoatora abiro, ati cūmamenara abiro tiinirā tie nñrörē padederacu ñi dotripürē wiyyoyerira niwā.

Tie padederere socoatirepū menarā, cūjärē ñañarō posañerocā tirere pajeri ti macā macārā, nirüpärärē tiere padederi basocare, dairo tira tairo yari ñi saña mħātiriara niwā. abiro cūjācā sāñnarérē, tie padederere tirore poterimacārā nñrimacārī mani ñriaro niwū Ministerio del interior, ñerocā Awácā nñrimacā "La Cabaña" aperopū ñaã tie padederere tiiheri ditarope ñriara niwā.

2010 nñrimamena petroleore neesocoriara niwā, 1.700 metros yoaro awácā nñrimacā "La Cabaña" wamecutirimacā tusarore, cūjärē diare manirō cūjaye caatirere ñerocā cūjaya ditarore posoriara niwā, tairora oco san Lorenzo wamecħtiriya apeyari tooħtiro nriyaricā diyaripoteri, waicā nñrē, waibucura iñerocā yucut posoyoriaro niwū cūjācā amayarecā posoyoarigue pħutħariaro niwū.

Tairora cūjācā mamarārē sħorere buebornocā ñañarō posoyoarigue dairo timasñamanirō pħutħariaro niwū yapaticojomacārō, oguera eaariara niwā petróleo padederi basocare cūjācā padederere ñanħoradara. Basocare ñuheriwāme posoro cūjācā camesārēmena catirere poterimacārārē ñañarwāme tirecuriara niwā.

Atié abiro ñañarē wariaro niwū cūjācā atiere mħācħutirore padedereradara ya ñi sāñnahere wapa, nirüpärācā poterimacārā tiere padedeatore ñawā ñħericaperacā, padededotirigue wapa, tiere padedeanacā tiwamerā poterimacarā nñrē masicaperacā.

¿Dairiwāme tiyurí Awá basoca, cūjācā cūore nijomocárērē wedewōhēri, atie padedere padederadara tiawá mujācūtirore ñi sāñaheriarigue wapare?

Tiere cūjācā wedewōhēririgue wapa, timacā macārā wedesarere quenorōp̄e wedesāriara niwā Ministerio del Interiore, nirūpārā tiere padede dotiriarare ñerōcā tiere padederi basocare cūjācā nirīditaro cūorere ñanuñō dotira:

- Cūjārē Sāññarẽ
- Apewāme mena cūjācā dotirecutora abiro
- Ñcārōpe nirīwāme mena
- Maricā nirīditarore dotirwāme mena

Macārī nirūpārārē sio nirībasoc̄, Juvencio Nastascuas Pai, wedesārērē ticoriḡ-niwī, nirūpārā wedesārērē quenorī basoca Mocoare Dotira nijomocárāp̄ure. Tie ojaremenarē wederiḡ niwī petroleore nérēmena timacārīrē posorere. Tairora cūjācā c̄o nijomocárē wedewōñamanirē p̄tuañerōcā tiriguere, nirūpārā ñerōcā ñpērācā cūjācā tiremena ñuhero cametuanuca posorere.

Mocoa macārā wedesārērē quenodoti nijomocárā, tairora tiayua ñi wedewōheririara niwā cūjācā wedesārērē. Tairo wañerōcā Corte Suprema de Justiciap̄e ticoriara niwā, cūjācā tiwāmerā wedewōhēriririara niwā.

¿Nenomaquērē ñrō yarí atié dotire SU – 123 de 2018 maqué?

P̄añrip̄ura nirūpārā wedesārērē quenorī basoca tiere nihēri ñriasirore, Nirūpārā dotirere queoro tiya ñi ñanuñōrī basoca, ña quenoriora niwā cūjācā wedesārīguere, tiecā dotire ñrōrā abiro nirē niñerōcā.

Tie nipetirere ña quenopeti 2018 niñerōcā Dotirere queoro tiya ñi dotiro tiere abiro waroacu ñriaro niwū, tairo niheriayu tairo tiro abiro p̄tua p̄añrip̄e ñriguere wapamanirē p̄tuañeroacu. Apeyere cūjācā abiriwāme posora yawa ñriguema Awáre wapamanirē macārā abiro p̄tuañerocā tiyua ñriara niwā, paje cūjācā c̄o nijomocárērē.

Dotirere queoro dotiromena ñacoñerōcā Awácā nirīmacárē posorigue anoquē wāme wariaro niwū:

Awácā nirímacárē posorigue:

- ◎ Cūjäcä poare amayari ditarore
- ◎ Cūjäye catirere ñerõcä basacamu cuoremaquërë
- ◎ Cūjäcä wedewõrërë ñerõcä poterimacáräcä nirwämärë, basacamu chorere ñerõcä tuoñarëcutire maquërë
- ◎ Baserigue chorere ti ditarore nirëmena cūjäcä nirëcutirere
- ◎ Cūjäye oteremaquerë ñerõcä tiomena Cūjäcä wapatarere
- ◎ Cūjäcä timacä macärä comesärë maquërë
- ◎ Basoca bajuariguere Cūjä puna mamarärë bueborere
- ◎ Macärucü nirëmena diarere sñorecutirere ñerõcä yucu waibucurare ñanuõrërë

Atie Dotiremena tiere Queoro tidotiro Awácä nirímacárë abiriwämë Cūjämena tisiroticoya ñi dotiriaro niwü.

- ◎ **Cūjärë sãña wederucürë**
- ◎ **Cūjäcä posore manirë**
- ◎ **Diare manirö**
- ◎ **Amayate maquë cuore**

Tairora nirüpärä (ANLA, CORPOAMAZONIA) Macärärë dotiriaro niwü:

- ◎ Yucu, oco tiyepa nirë posoariguere besedotiriaro niwü
- ◎ Posoariguere quenodotiwü
- ◎ Padedeate maquërë cūjämena sãña wederucüdoti nirüpäräcä padededotira nñunriguere queno dotiriaro niwü.

Sio sñgueribasocüre ñerõcä Congresocärë:

- ◎ Cūjä ñawä ñrerë queno dotisoco, Cūjäye macärirë posorere ñerõcä Ministerio del Interiore niyerumena, poterimacárä tii ditarore dotimasirëmena ñawä ñmasitära abiro. Tie padedere mena cūjärë posorere atie ña diamacä cūjäcä nirërë posore ñi ññodotiriara niwä.

Ministerio del Interiore:

- ◎ Tie dotirere ñigüere Awácä wederucürë wäme wedecameõ dotire, ñerõcä Dotire SU – 123- 2018 maquërë, nipetirapu masitära abiro.

**Atiere tairo tiya ūrēmena dotirere
queoro tidotiro Awácā nirīmacā
La Cabañarē ti ditarore posore
manirō cuorecuti, macā
nirēcutiriwāme niātora abiro.**

¿Dairiwāme ūnerōcā dijomocārē cuori atie Dotire SU – 123 de 2018?

Paderadara Sāñarē Nijomocārē

Poterimacārā ūnerōcā ūirācā nirīmacārī cūtirore paderadara cūjāmena wederucū sāñarē ña cūjācā diamacā posorere masirādara.

Cūjācā padedeatere sāñia wederucūrē nijomocārē ña, Cūjābasurupe abiro tirada ūmasiāte, cūjāye dita ūnerōcā tierē cūjācā paderemaquērē.

Abiriwāme sāñiaña ū wede masiñerōcā tire

Ūcārōpe wedetamurē maquē, ūurō tħoiñanirā tirecūtire, poterimacārā nirīmacārī ūnerōcā ūirā nirīmacārīcā tairora waro ūrērē āmarē. Atiere maricā niriditaro macārā nirūpārā poterimacārīcā tairora waro ūħericapetacārā abiro abiro waroacu ūtutua masiheriwa. Tairora poterimacārīcā maricā niriditaro macārā nirūpārīcā abiro waroacu ūcūriguere cametħanħucamasiħħeri.

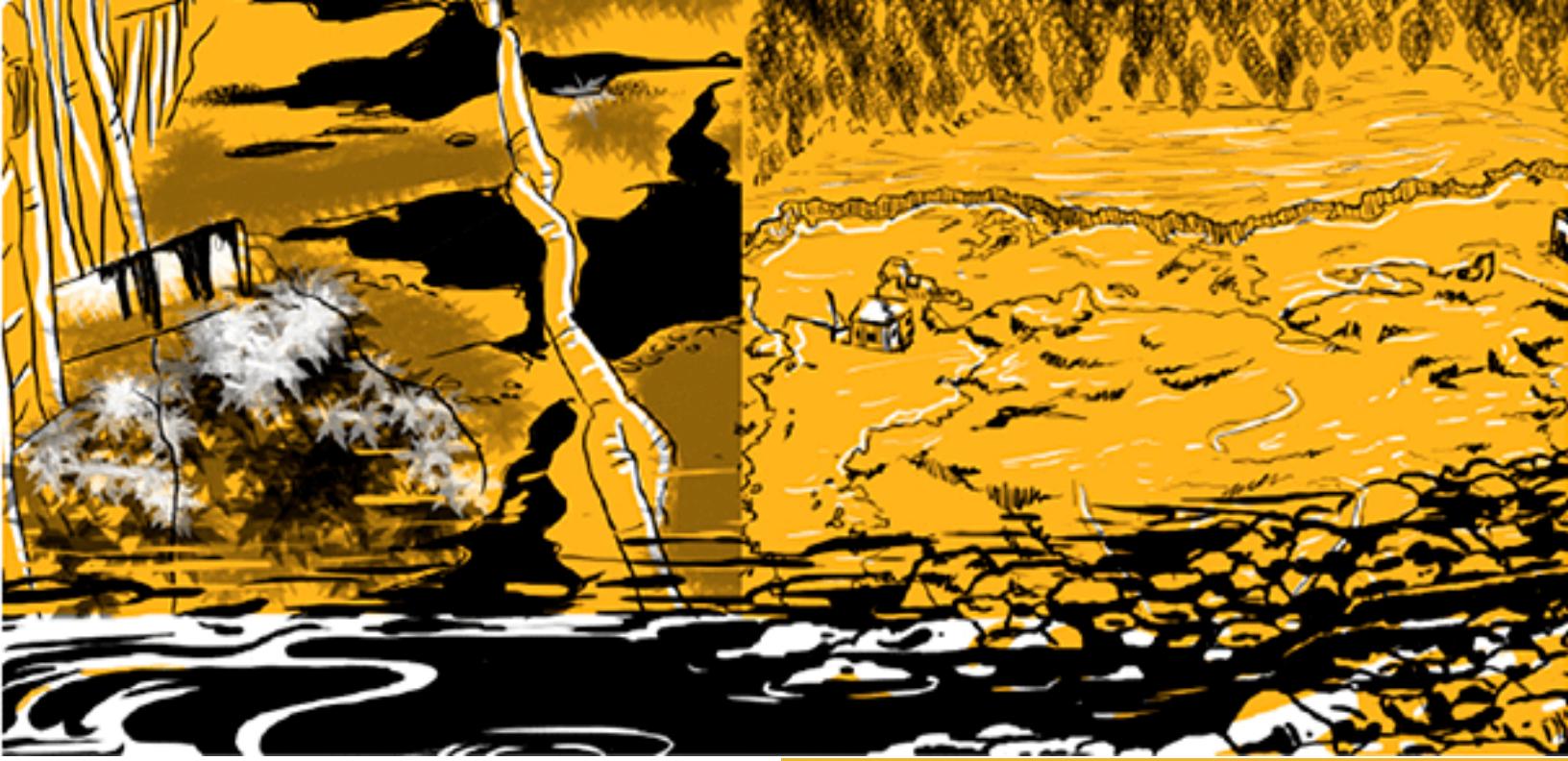
Paderadara maquērē sāñarē tairo nirūcūrē nimasī nipetiri wāmerē tairo waroacu ūrēmerērā abiro ūnerōcā wedeyorigue cūjācā nirēcutirere wedewōrēmene.

Cūjārē diamacā posore

Ícāwāme dotiro ñurẽ o ñuhere wañerōcā timas̄ poterimacārã nirīmacārī cūtiro padedere dotiñerōcā:

Atie ñañarẽ posore ea poterimacārā nirīmacārīrē atie padedere tiñerōcā:

- Nurõ nirēcūtirere, tuoñarēpure, cūjācā nirēcūtirere, diare manirērē ñerōcā cūjāye macārīrē cūjācā nirērē poso.
- Poterimacārā amayarecūtirepure tutuaromena cūjāye ditarire nirēpure poso.
- Cūjācā amayari ditarire padede masñamaniñerōcā ya.
- Cūjācā nirīditarore cōamuā aperope nirītucūrō amañerōcā ya
- Abiro tirada ūrē, o atiere padederadará ya ūrē, poterimacārā nirīmacārīrē deworo ea.
- Convenio 169 OIT maquērē ñiarā tiecā abiriwāme tiya ūrērē masī.
- Macārīrē ñañarẽ tiayu ū o atie mūjārē titamurē eati, atie dotiremena quenoña mūcā nirēcūtirere.
- Cūjācā nirēcūtire maquē patacoñerōcā o macā nirecūtire mañma socore nipetire dotiremena abiro tiya ūrē. cūjārē “wedesācorere posore diamacā eañerōcā, tie queoro nirē o nihere, tiere tairo ña ūrō manirō cūjācā padedeatere sāñamasīwā”.

Poterimacārā nirīditaro

Anoō poterimacārā nirīditaro ña ū quenocūriaro cūjācā nirē sotoape wapacutire nirē ña. cūjācā nirēcūtiremena cuore, nisocoatirigue ūnerōcā tuoñarē maquē. (Art. 14 Convenio 169 OIT).

Dotirere dotiro p̄awāme ditaro nirē maquērē iñamasī.

⦿ **Ditaro baunirē:** dotirecā iñamasīyoro, ditaro quenocūyoriaro pajuyaditaro nirō ya. Ti ditaro baunirē sotoape ña macārī maquē dita, tairo tiro nobore posore waboreno niñerōcā, cūjācā padedeatere maquērē sāñña wederucūrō ña.

⦿ **Pairi ditaro:** poterimacārā nirīmacārīrē ditare ūnemo ūnerōcā cūjācā basoca bajuarapura padede wapatare cutiatiriguere, cūjācā nirēcūtiremena tuoñarē. Nirüpārā cūjārē posoatere ūnamasībora nawā, padedeatemaquērē cūjāmena sāñña wederucūrē boyori ū masīrādara.

***Ditarore nirēmaquē
pecamasācā ūrīwāme
poterimacārā dotirere cuora
eamasīheēriwa. Cūjācā
nirēcuremena pajuya ditaro
nirō ya. Tairo tiro
ūnanuoyoriditaro nimasīrō
ñā. Poterimacārā
ditaromena tuomasī
nirēcutiwa, ūrīwāme
ūnerōcā quenorē
cutiremena.***

Ditarore ūcārōpe cuore

Wapatarere ūcārōpe batorere ãmá ūñerōcā tie cūjācā sãñabore ña niyeru ūcārōpe wapatarere, poterimacārārē tie padederemena posore niñerōcā masñirā.

Ati ditarore dotira ūñerōcā noborara tire

Nipetira basoca atiditaro nirācā c̄o nijomocārērē iñan̄o quenoñerērōcā, empresaricā basoca c̄o nimasñrērē wedewōmasñwā ūñerōcā poterimacārā o ñirā nirñ macārīmena sãñña wederucūrērē ãmasñwā.

Ministerio del Interiorcā abiro ña ūrē wapacutire

Padedere tiriditarore poterimacārā nirīmacārī mani ñi Ministerio del Interiorcā wedere, wapamani abiro tiradara ya ñi sãñña wedetamuhere wapa ūcāmacārē diamacā posore eañerōcā. Padedere tiatore poterimacārā nirīmacārī ña ñi wedemasñ Ministerio del Interior, cūjārē posoate wāmerīrē atiere posoruga ñi wedemasñ.

***Basoca watoa padede
wapatarere tira, cūjācā
cuotutuarere posoro
manirōmena timasñwā,
atiwāme ña ditaro nirērē
posoro manirō ūñerōcā nipetira
basoca bapure tairo tiaro
iñmasñ, cūjācā nirērē iñawedero
manirōmena, baunirērē,
bajuarigure, nirēcutirere, buere
o cūcā wapatarere.***

Padedere maquērē Sāīña wedetamuāte

Wedetamu sāīñarē ñurō t̄uoīñanucō timasī, tairo nicaperocā nipetire nijore wasoaradara tie padedere posoborenorē ūnaconirōpt̄ apeye maāma wasoamasī cūjācā tairo waroacu ūriguere, tiere wasora cūjāmena sāīña wederucūriasiro wasoare ña.

Sāīña wedetāmuāria siro tairo waroacu o abiro waheriga ūrewapare tire

Tairo waroacu ūputhariguere, padederere padederi basoca ūnerōcā padederugarano cūjācā tairo tiroacu ūriguere queoro timasīwā.

Dienorē tiradara sāīña wedetamurērē bori, tiere nurō masīrādara

Marīrē nirīditaro abiro tiyoroacu ūrōdarō timasī poterimacārā nirīmacārē, atiere abiro tiradara ya ū wedeariasiro, apewatoa queoro tihere niñerōcā, ti macārīcā tairo waro ūhēricapetacā timasī, buri marīrē sio nirō nipetirare ūnanucomasī, marīcā c̄eo nijomocārē ūnerōcā nitutuarucūātora abiro (baunirē ūnerōcā marīcā nirēcūtiremena), tairo waroacu timacārīrē ūremena cūjācā ñañarō tiariguere quenomasīwā.